

نیازسنجی منابع اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل

بهبادستاری^۱

مریم جواهری^۲

چکیده

پژوهش حاضر به منظور نیازسنجی منابع اطلاعاتی کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل براساس متغیرهای شهر، شغل، مدرک تحصیلی، جنسیت، و سن انجام گرفته است. جامعه آماری شامل کلیه افراد دارای کارت عضویت کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل در سال ۱۳۸۲ با برآورد تقریبی ۹۴۲۱ نفر ($N=9421$) است. حجم نمونه به شیوه نمونه‌برداری تصادفی طبقه‌ای و با استفاده از روش کوکران ۳۷۰ نفر ($N=370$) تعیین شد. پژوهش به روش پیمایشی مقطعی انجام شده است. برای توصیف داده‌ها از شاخص‌هایی از قبیل فراوانی و درصد نیاز به مواد دیداری و شنیداری، فراوانی و درصد نیاز به بانک‌های اطلاعاتی و اینترنت، فراوانی و درصد مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات، فراوانی و درصد دلایل مراجعه به کتابخانه‌های عمومی، اولویت‌بندی منابع اطلاعاتی مورد نیاز استفاده‌کنندگان و برای تحلیل و استدلال از آزمون‌های کای اسکور^۲ (χ^2)، کروسکال و ایس، و U مان ویتنی استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داد ۸۴ درصد از کل مراجعان، جهت کسب اطلاعات، به مواد دیداری و شنیداری و ۸۳/۲ درصد به بانک‌های اطلاعاتی و اینترنت نیاز دارند. مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات مراجعان استانی کتاب بوده است. بیشترین فراوانی دلایل مراجعه به کتابخانه‌های عمومی رفع نیازهای تحقیقاتی و انجام پروژه‌های درسی بوده است. مهم‌ترین اولویت‌های موضوعی مراجعان نیز به ترتیب فراوانی عبارتند از: علوم و تکنولوژی، هنرها، ادبیات، علوم اجتماعی، روان‌شناسی و فلسفه، کلیات، جغرافیا و تاریخ، دین و مذهب، و زبان‌ها.

کلیدواژه‌ها

نیازسنجی اطلاعات، کتابخانه‌های عمومی، منابع اطلاعاتی استان اردبیل

۱. کارشناس ارشد روان‌شناسی سازمان بهزیستی استان اردبیل sattari@yahoo.com

۲. کارشناس کتابداری و اطلاع‌رسانی کتابخانه عمومی شیخ صفی‌الدین اردبیلی

سهم حرفه‌ای، و ۱۰) نیاز به برقراری اولویت در کشف.

یکی از شاخص‌های مهم در ارزیابی خدمات کتابخانه‌ها توجه به نظر استفاده‌کنندگان است (۴: ۵۳-۵۵). به همین دلیل لازم است تلاش کتابخانه‌ها در جهت برآورد نیازهای اطلاعاتی و جلب رضایت استفاده‌کنندگان صورت گیرد. هرنون و آلتمن^۵ (۱۹۹۸) معتقدند بهبود کیفیت کتابخانه‌ها بدون شناخت خواسته‌ها و نیازهای استفاده‌کنندگان و تأمین خدمات مورد نیاز آنها میسر نیست. بنابراین اعضای سازمان‌های مربوط به امور کتابخانه‌ها مکلف‌اند مستقیماً به بررسی نیازهای استفاده‌کنندگان بپردازند. وجود چنین اطلاعاتی باعث می‌شود فرایند کار بهبود یابد و رضایت استفاده‌کننده حاصل شود (۵: ۸).
توئید^۶ معتقد است هر ارزیابی دقیقی باید رضایت استفاده‌کنندگان را از دو جنبه مورد بررسی

شناخت نیازهای اطلاعاتی استفاده‌کنندگان برای مدیران و تصمیم‌گیرندگان اطلاعاتی امری حیاتی است. "نیازسنجی اطلاعات" عبارت است از کاربرد فنونی که بتوان به کمک آنها اطلاعات مناسب را درباره نیازها گردآوری کرد و به الگوی نیازها و خواسته‌های فرد، گروه، و جامعه دست یافت" (۳: ۱۳). هر اندازه نیازسنجی دقیق‌تر صورت پذیرد منابع اطلاعاتی مناسب‌تری فراهم شده و حاصل کار رضایت‌بخش‌تر خواهد بود. امروزه، نیازهای اطلاعاتی به موارد زیر بستگی دارد: (۱) فعالیت‌های شغلی، (۲) دامنه یا حیطه علائق، (۳) در اختیار بودن تسهیلات، (۴) مشاغل سلسله مراتبی افراد، (۵) عوامل برانگیزاننده نیازهای اطلاعاتی، (۶) نیاز به تصمیم‌گیری، (۷) نیاز به جست‌وجوی اندیشه‌های نو، (۸) نیاز به اعتباربخشی اندیشه‌های درست، (۹) نیاز به ادای

جدول ۱. میزان و درصد استفاده از منابع اطلاعاتی مختلف

درصد	مقدار	منابع اطلاعاتی
۱۸/۷۶	۱۶۶	کتاب
۱۸/۵۳	۱۶۴	نشریات ادواری (مجلات)
۴/۷۴	۴۲	پایان نامه
۱۶/۸۴	۱۴۹	گزارش‌های تحقیقاتی
۴/۲۹	۳۸	روزنامه‌ها
۱۸/۲۸	۱۶۳	بانک‌های اطلاعاتی
۱۴/۱	۱۲۵	اینترنت (پننت)
۲/۷	۲۴	پروانه ثبت اختراع
۱/۵۸	۱۴	سایر منابع
۱۰۰	۸۸۵	مجموع

4. Information need measurement
5. Altman, Ellen & HERNON, Peter
6. Tweed, Stephen

جدول ۳. نقش اینترنت در تأمین نیازهای اطلاعاتی

میزان استفاده	تعداد	درصد
زیاد	۹۱	۴۱/۷
کم	۵۹	۲۷/۱
خیلی کم	۳۴	۱۵/۶
هیچ	۳۴	۱۵/۶

پژوهش دیگری توسط امانی (۱۳۷۴) با عنوان "بررسی وضعیت کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل" انجام و در بخشی از آن به نیازسنجی مخاطبان در مورد منابع اطلاعاتی پرداخته شده است. محقق برای آگاهی از موضوعات مورد علاقه مراجعان کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل در سال ۱۳۷۳ از مراجعان ۱۶ کتابخانه استان نظرخواهی کرده و دریافته است که بیشترین مراجعه مربوط به کتاب‌های ادبی و کمترین مراجعه مربوط به کتاب‌های هنری است (۱).

روش پژوهش

۱. جامعه آماری، نمونه، شیوه نمونه‌گیری

جامعه آماری پژوهش عبارت است از تمامی افراد دارای کارت عضویت کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل در سال ۱۳۸۲. حجم جامعه آماری ۹۴۲۱ نفر برآورد شد. در پژوهش جهت تعیین حجم نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای^۷ استفاده شده است. با توجه به توصیفی بودن پژوهش جهت برآورد حجم نمونه از روش کوکران^۸ استفاده شد و حجم نمونه معادل ۳۷۰ (N=۳۷۰) به دست آمد. در جدول ۴ نمونه آماری به تفکیک شهرستان، شغل، و جنسیت ارائه شده است.

قرار دهد: (۱) نیاز استفاده‌کنندگان به خدمات، منابع، و موادی که کتابخانه فاقد آن است؛ (۲) رضایت استفاده‌کنندگان از خدمات، مواد، و منابع موجود در کتابخانه‌ها (۶: ۲۷۰-۲۷۴).

در پژوهش بشیری (۱۳۸۰) با عنوان "سنجش نیازهای اطلاعاتی محققان مراکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دام وزارت جهاد کشاورزی"، میزان و درصد استفاده محققان از منابع اطلاعاتی مختلف بر اساس جدول ۱ به دست آمده است (۲): همچنان‌که در جدول ۱ مشاهده می‌شود کتاب به عنوان مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات ذکر شده است. در همین پژوهش، درباره اهمیت منابع اطلاعاتی برای محققان نتایج زیر به دست آمده است: بر اساس نتایج به دست آمده، بانک‌های

جدول ۲. منابع اطلاعاتی از لحاظ اهمیت

بانک‌های اطلاعاتی	۶۹۸ امتیاز
نشریات ادواری (مجلات)	۶۷۲ امتیاز
کتاب	۶۶۷ امتیاز
گزارش‌های تحقیقاتی	۵۹۸ امتیاز
اینترنت	۴۳۵ امتیاز
پایان نامه‌ها	۲۸۳ امتیاز
روزنامه‌ها	۷۷ امتیاز
پروانه‌های ثبت اختراع	۴۲ امتیاز
سایر منابع	۳۸ امتیاز

اطلاعاتی، از نظر اهمیت منابع اطلاعاتی در اولویت اول قرار دارند. در پژوهش مذکور در مورد نقش اینترنت در تأمین نیازهای اطلاعاتی نتایج زیر به دست آمده است:

7. Stratified random sampling

8. Cochran, W. G

جدول ۴. بر آورد نمونه آماری بر اساس واحدهای مختلف

شغل	دانشجو			دانش آموز			کارمند			سایر طبقات			زنی
	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	مرد	زن	جمع	
شهرستان													
اردبیل	۹	۱۲	۲۱	۲۸	۴۶	۷۴	۷	۴	۱۱	۶۱	۳۸	۴۷	۱۵۳
مشگین شهر	۳	۴	۷	۱۱	۲۰	۳۱	۳	۳	۶	۷	۵۱	۲۳	۷۳
خلخال	۴	۷	۱۱	۹	۲۴	۳۳	۴	۲	۶	۲	۴	۶	۴۶
پارس آباد	۲	۲	۴	۶	۹	۱۵	۳	۲	۵	۳	۳	۶	۳۳
گرمی	۰	۰	۰	۳	۳	۶	۱	۰	۱	۲	۲	۴	۱۱
نمین	۲	۳	۵	۴	۶	۱۰	۲	۲	۴	۲	۳	۵	۲۴
کوثر	۱	۰	۱	۳	۴	۷	۲	۰	۲	۰	۱	۱	۱۱
بيله سوار	۱	۱	۲	۲	۳	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷
نیر	۲	۰	۲	۲	۴	۶	۱	۰	۱	۲	۱	۳	۲۱
۹	۲۴	۲۶	۵۰	۹۸	۱۲۱	۱۷۹	۲۴	۳۱	۵۵	۳۵	۶۰	۹۵	۳۷۰

جدول ۵. منابع مورد نیاز مراجعان

موضوع / کتابخانه	کلیات	فلسفه	دینی	علوم اجتماعی	زبان	علوم نظری	علوم عملی	هنر	ادبیات	تاریخ و جغرافیا
شماره ۱	۲/۶	۷/۹	۱۰/۵	۵/۳	۲/۶	۱۵/۸	۲/۶	۲/۶	۳۴/۲	۱۵/۸
شماره ۲	۴/۴	۸/۸	۱۳/۳	۶/۶	۴/۴	۱۱/۱	۴/۴	۲/۲	۳۷/۷	۶/۶
شماره ۳	-	-	-	۵۰	-	-	-	-	-	۵۰
شماره ۴	-	۱۲/۵	۱۲/۵	۱۲/۵	-	۱۲/۵	-	-	۲۵	۲۵
شماره ۶	-	-	۲۵	-	-	-	-	-	-	۲۵
نمین	-	-	-	۲۵	-	۱۲/۵	-	-	-	-
نیر	-	۱۲/۵	۲۵	۱۲/۵	۱۲/۵	۷۵	-	-	۱۲/۵	۱۲/۵
گرمی	-	-	۱۰۰	-	-	۱۲/۵	-	-	-	-
بیله سوار	-	-	۱۶/۷	۱۶/۷	-	۳۳/۳	-	-	۳۳/۳	-
پارس آباد	-	-	-	۱۶/۷	-	۱۶/۷	۱۶/۷	-	۳۳/۳	۱۶/۷
مشگین شهر	-	۳/۵	۳/۵	۳/۵	-	۲۸/۷	۱۰/۸	-	۳۹/۳	۱۰/۷
خلخال	۲	۴	۵	۸	۲	۲۴	۶	-	۳۲	۵
لنبر	-	-	۳۳/۳	-	-	-	-	۲	۳۳/۳	۳۳/۳
گیوی	-	۱۱/۱	۱۱/۱	۱۱/۱	-	۱۱/۱	-	-	۴۴/۴	۲۲/۲
کلور	-	-	۳۳/۳	-	-	-	-	-	۳۳/۳	۳۳/۳
هشتچین	-	-	۲۵	-	-	-	-	-	۲۵	۵۰
میانگین	۰/۶	۳/۸	۲۲/۸	۱۰/۵	۱/۴	۱۴/۶	۲/۶	۰/۵	۲۴	۱۹/۲

۲. روش پژوهش، ابزار پژوهش، روش‌های تجزیه و تحلیل اطلاعات

مراجعان در مورد انتخاب منابع مورد نیاز جهت کتابخانه‌های عمومی.

در این پژوهش از روش تحقیق توصیفی از نوع پیمایشی مقطعی^۹ استفاده شده است. جهت جمع‌آوری اطلاعات و داده‌ها از پرسشنامه^{۱۰} محقق ساخته استفاده شده است. این پرسشنامه از دو بخش تشکیل شده: الف) بخش دموگرافیک، که دربرگیرنده اطلاعات عمومی و کلی در مورد پاسخ دهندگان است مانند شغل، جنسیت، سن، دفعات مراجعه، شهر، و محل سکونت و؛ ب) بخش مربوط به نیازسنجی از

در بخش توصیف داده‌ها از شاخص‌هایی از قبیل فراوانی و درصد نیاز به مواد دیداری و شنیداری، فراوانی و درصد نیاز به بانک‌های اطلاعاتی و اینترنت، فراوانی و درصد مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات، فراوانی و درصد دلایل مراجعه به کتابخانه‌های عمومی، اولویت بندی منابع اطلاعاتی مورد نیاز مخاطبان؛ و در بخش تحلیل و استدلال از آزمون‌های کای اسکوتر (کی دو)، کروسکال والیس^{۱۱}، و TAMان

۹. Cross Sectional Survey research

۱۰. Kruskal-wallis test

ویتنی^{۱۱} و با استفاده از نرم افزار SPSS (version.9) استفاده شده است.

بر اساس جدول ۸، ۴۷/۷ درصد از مراجعان جهت کسب اطلاعات به روزنامه‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی مراجعه می‌کنند.

بر اساس جدول ۹ و نمودار مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات به ترتیب درصد عبارتند از: کتاب، نشریات ادواری، همه موارد ذکر شده، اینترنت و بانک‌های اطلاعاتی، پایان‌نامه‌ها و گزارش‌های تحقیقاتی.

بر اساس جدول ۱۰، ۶۲ درصد مراجعان دلیل مراجعه خود را به کتابخانه‌ها استفاده از همه موارد ذکر شده در جدول ذکر کرده‌اند و بعد از همه موارد ذکر شده، به ترتیب موارد زیر قرار گرفته است: رفع نیازهای تحقیقاتی و انجام پروژه‌های درسی، بالا بردن اطلاعات عمومی،

نتایج پژوهش

۱. توصیف اطلاعات

در این بخش اطلاعات توصیفی در قالب نمودارها و جداول بر اساس سطوح مختلف متغیرها به صورت فراوانی، درصد، و رتبه ارائه شده است.

بر اساس جدول ۶، ۸۴ درصد از مراجعه‌کنندگان جهت کسب اطلاعات به مواد دیداری و شنیداری نیاز دارند.

بر اساس جدول ۷، ۸۳/۲ درصد به بانک‌های اطلاعاتی و اینترنت نیاز دارند.

جدول ۶. شاخص‌های آماری سؤال آیا برای رفع نیازهای اطلاعاتی به مواد دیداری و شنیداری نیاز دارید؟

درصد		فراوانی	
خیر	بلی	خیر	بلی
۱۴/۳	۸۴	۵۲	۳۰۵

جدول ۷. شاخص‌های آماری سؤال آیا برای رفع نیازهای اطلاعاتی به بانک‌های اطلاعاتی و اینترنت نیاز دارید؟

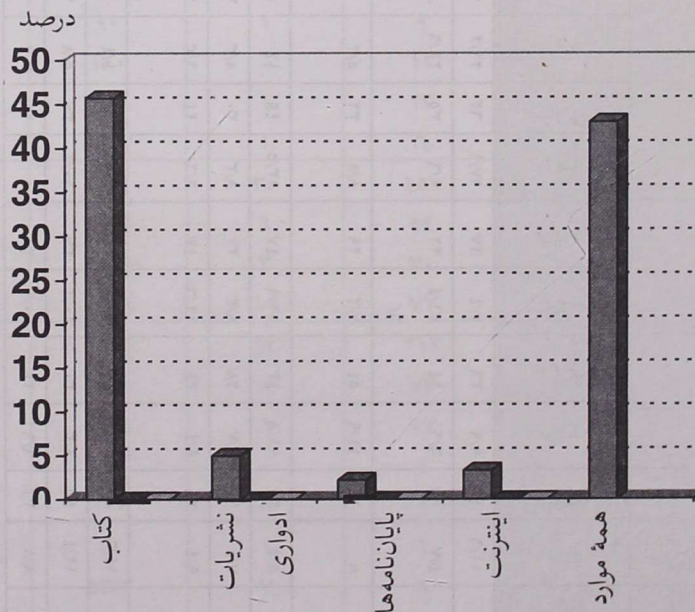
درصد		فراوانی	
خیر	بلی	خیر	بلی
۱۴/۹	۸۳/۲	۵۴	۳۰۲

جدول ۸. شاخص‌های آماری سؤال برای اطلاع از مسائل روز از روزنامه‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی استفاده می‌کنید؟

درصد		فراوانی	
خیر	بلی	خیر	بلی
۵۰/۷	۴۷/۷	۱۸۴	۱۷۳

جدول ۹. شاخص‌های مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات

منبع	فراوانی	درصد
کتاب	۱۶۶	۴۵/۷
نشریات ادواری	۱۸	۵
پایان نامه‌ها و گزارش‌های تحقیق	۸	۲/۲
اینترنت و بانک‌های اطلاعاتی	۱۲	۳/۳
همه موارد ذکر شده	۱۵۶	۴۳

جدول ۱۰. شاخص‌های آماری سؤال به چه منظور به کتابخانه‌های عمومی مراجعه می‌کنید؟

علت مراجعه	فراوانی	درصد
رفع نیازهای تحقیقاتی و انجام پروژه درسی	۷۶	۲۰/۹
پر کردن اوقات فراغت	۵	۱/۴
کسب اطلاعات جاری و روزمره	۷	۱/۹
بالا بردن معلومات عمومی	۴۳	۱۱/۸
همه موارد ذکر شده	۲۲۵	۶۲

کسب اطلاعات جاری روزمره، و پر کردن اوقات فراغت.

براساس جدول ۱۱ موضوعات مورد علاقه مراجعان کتابخانه‌های عمومی استان به ترتیب عبارتند از: علوم و تکنولوژی با ۲۲/۶ درصد،

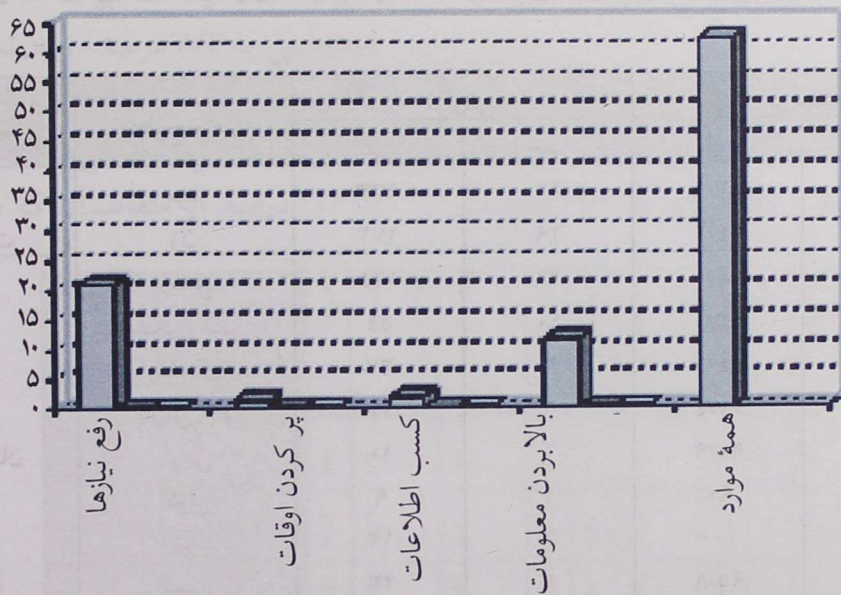
هنرها ۲۱/۲ درصد، ادبیات با ۱۴ درصد، علوم اجتماعی با ۸/۳ درصد، روان‌شناسی و فلسفه ۶/۳ درصد، کلیات ۵/۸ درصد، جغرافیا و تاریخ ۵/۲ درصد، دینی و مذهبی با ۴/۴ درصد، و زبان‌ها با ۳/۳ درصد از متقاضیان که در اولویت اول

جدول ۱۱. شاخص‌های آماری سؤال موضوعات مورد علاقه خود را به ترتیب اولویت شماره گذاری کنید.

اولویت	موضوعات	هنرها	علوم و تکنولوژی	جغرافیا و تاریخ	ادبیات	اجتماعی	روان‌شناسی	فلسفه	دینی و مذهبی	کلیات	زبان‌ها
۱	فراوانی	۸۸	۲۷	۶۱	۱۵	۳۰	۲۳	۱۶	۲۱	۲۱	۲۱
	درصد	۲/۱۱	۶/۱۱	۲/۵	۳/۱	۳/۷	۳/۶	۳/۳	۵/۵	۳/۳	۳/۳
۲	فراوانی	۲۶	۵۲	۲۳	۶۳	۳۰	۲۴	۲۲	۸۳	۷۳	۶۲
	درصد	۱/۸۱	۶/۶	۷/۷	۵/۳۱	۳/۷	۶/۶	۱/۶	۱۰/۱	۹/۱	۷
۳	فراوانی	۸۲	۲۱	۶۲	۸۳	۳۰	۸۴	۶۴	۸۳	۸۳	۶۳
	درصد	۳/۸	۳/۱۸	۲/۸	۶/۲۱	۳/۷	۶/۲۱	۸/۱۱	۱۰/۱	۱۰/۱	۸/۱۱
۴	فراوانی	۶۳	۳۱	۳۵	۴۳	۷۲	۳۳	۲۳	۳۰	۳۰	۳۱
	درصد	۶/۶	۶/۶	۶/۳۱	۷/۱۱	۸/۸	۳/۶	۶/۱۱	۳/۷	۳/۷	۶/۶
۵	فراوانی	۲۳	۸۱	۶۲	۱۳	۸۲	۳۳	۳۵	۵۳	۵۳	۲۳
	درصد	۶/۱۱	۸/۳	۷	۵/۷	۳/۸	۳/۶	۶/۳۱	۳/۲۱	۳/۲۱	۷/۷
۶	فراوانی	۳۲	۱۳	۲۳	۲۰	۳۲	۶۳	۳۳	۳۳	۳۳	۸۳
	درصد	۶/۶	۵/۷	۶/۱۱	۳/۷	۳/۶	۶/۶	۱/۶	۳/۶	۳/۶	۱۰/۱
۷	فراوانی	۳۱	۳۱	۸۲	۶۳	۲۲	۶۵	۶۲	۵۳	۵۳	۵۳
	درصد	۶/۳	۳/۸	۶/۶	۷/۷	۳/۵	۷	۶/۶	۶/۶	۶/۶	۸/۱۱
۸	فراوانی	۲۱	۳۳	۸۳	۶۱	۶۳	۶۳	۶۲	۳۳	۳۳	۷۳
	درصد	۳/۸	۳/۶	۶/۲۱	۳/۳	۵/۳۱	۵/۳۱	۷	۳/۶	۳/۶	۵/۱۱
۹	فراوانی	۱۱	۲۳	۱۲	۰۲	۰۳	۰۲	۱۲	۸۱	۸۱	۲۳
	درصد	۱/۱۱	۶/۱۱	۵/۷	۵/۵	۵/۵	۲/۷	۵/۷	۳/۸	۳/۸	۵/۱۱

جدول ۱۲. شاخص‌های آماری سؤال آیا برای رفع نیازهای اطلاعاتی به مواد دیداری - شنیداری نیاز دارید؟

نام متغیر	سطوح متغیر	فراوانی		درصد	
		بلی	خیر	بلی	خیر
جنسیت	مرد	۱۳۳	۲۳	۸۳/۶	۱۴/۵
	زن	۱۷۲	۲۹	۸۴/۳	۱۴/۲
شهرستان	اردبیل	۱۲۵	۲۶	۸۱	۱۷
	مشگین شهر	۵۹	۱۰	۸۳/۱	۱۴/۱
	خلخال	۳۷	۶	۸۴/۱	۱۳/۶
	پارس آباد	۲۴	۶	۷۷/۴	۱۹/۴
	گرمی	۱۰	۱	۹۰/۹	۹/۱
	کوثر	۹	۱	۹۰	۱۰
	نیر	۱۲	-	۱۰۰	-
	نمین	۲۳	۱	۹۵/۸	۴/۲
	بیله سوار	۶	۱	۸۵/۷	۱۴/۳
شغل	دانش آموز	۱۵۰	۳۰	۸۱/۱	۱۶/۲
	دانشجو	۵۴	۸	۸۵/۷	۱۲/۷
	کارمند	۳۰	۳	۹۰/۹	۹/۱
	سایر طبقات	۷۱	۱۱	۸۶/۶	۱۳/۴
سن	۱۱-۲۰	۲۱۲	۴۳	۸۱/۹	۱۶/۶
	۲۱-۳۰	۷۳	۸	۸۸	۹/۶
	۳۱-۴۰	۱۷	۱	۹۴/۴	۵/۶
	۴۱-۵۰	۲	-	۱۰۰	-
	۵۱-۶۰	۱	-	۱۰۰	-
تحصیلات	ابتدایی	۱	۱	۵۰	۵۰
	راهنمایی	۸	۷	۵۳/۳	۴۶/۷
	دبیرستان	۶۳	۱۵	۷۶/۸	۱۸/۳
	دیپلم	۱۶۵	۲۵	۸۶/۴	۱۳/۱
	فوق دیپلم	۳۶	۲	۹۴/۷	۵/۳
	لیسانس فوق لیسانس و بالاتر	۲۹	۲	۹۰/۶	۶/۳
محل سکونت	روستا	۱۶	-	۹۴/۱	-
	شهر	۲۸۸	۵۱	۸۳/۷	۱۴/۸
دفعات مراجعه	۱-۵	۹	-	۱۰	-
	۶-۱۰	۱۳	۴	۷۶/۵	۲۳/۵
	۱۱-۱۵	۲۲	۴	۸۴/۶	۱۵/۴
	۱۶-۲۰	۴۸	۹	۸۱/۴	۱۵/۳
	۲۱ و بالاتر	۲۱۳	۳۵	۸۴/۹	۱۳/۹

خود انتخاب کرده‌اند.

در جدول ۱۲ فراوانی و درصد نیاز مخاطبان به مواد دیداری - شنیداری در متغیرهای مختلف و بر اساس سطوح مختلف آنها ارائه شده است. برای مثال در متغیر جنسیت، مردان ۸۳/۶ درصد و زنان ۸۴/۳ درصد نیاز به مواد دیداری و شنیداری را ابراز داشته‌اند.

در جدول ۱۳ نیز فراوانی و درصد نیاز مخاطبان به بانک‌های اطلاعاتی و اینترنت بر اساس متغیرهای مختلف و سطوح آنها ارائه شده است.

در جدول ۱۴ فراوانی و درصد مراجعه مخاطبان برای استفاده از روزنامه‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی بر اساس متغیرهای جنسیت، شهر، شغل، سن، تحصیلات، محل سکونت، دفعات مراجعه، و درآمد و سطوح آنها ارائه شده است.

در جدول ۱۵ فراوانی و درصد مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات برای کاربران بر اساس متغیرهای مختلف ارائه شده است.

جدول ۱۳. شاخص‌های آماری سؤال آیا برای رفع نیازهای اطلاعاتی به بانک‌های اطلاعاتی و اینترنت نیاز دارید؟

نام متغیر	سطوح متغیر	فراوانی		درصد	
		بلی	خیر	بلی	خیر
جنسیت	مرد	۱۳۲	۲۴	۸۳	۱۵/۱
	زن	۱۷۰	۳۰	۸۳/۳	۱۴/۷
شهر	اردبیل	۱۲۵	۲۵	۸۱/۷	۱۶/۳
	مشگین شهر	۵۸	۱۱	۸۱/۷	۱۵/۵
	خلخال	۳۴	۹	۷۷/۳	۲۰/۵
	پارس آباد	۲۶	۴	۷۳/۹	۱۲/۹
	گرمی	۱۱	-	۱۰۰	-
	کوثر	۹	۱	۹۰	۱۰
	نیر	۱۱	۱	۷۱/۷	۸/۳
	نمین	۲۳	۱	۹۵/۸	۴/۲
	بیله سوار	۵	۲	۷۱/۴	۲۸/۶
شغل	دانش آموز	۱۵۲	۲۸	۸۲/۲	۱۵/۱
	دانشجو	۵۷	۵	۹۰/۵	۶/۹
	کارمند	۳۰	۳	۹۰/۹	۹/۱
	سایر طبقات	۶۳	۱۸	۷۶/۸	۲۲
سن	۱۱-۲۰	۲۱۲	۴۲	۸۱/۹	۱۶/۲
	۲۱-۳۰	۶۹	۱۲	۸۳/۱	۱۴/۵
	۳۱-۴۰	۱۸	-	۱۰۰	-
	۴۱-۵۰	۲	-	۱۰۰	-
	۵۱-۶۰	۱	-	۱۰۰	-
تحصیلات	ابتدایی	۲	-	۱۰۰	-
	راهنمایی	۹	۶	۶۰	۴۰
	دبیرستان	۶۶	۱۳	۸۰/۵	۱۵/۹
	دیپلم	۱۶۱	۲۷	۸۴/۳	۱۴/۱
	فوق دیپلم	۳۴	۴	۸۹/۵	۱۰/۵
	لیسانس	۲۹	۲	۹۰/۶	۶/۳
	فوق لیسانس و بالاتر	۲	-	۱۰۰	-
محل سکونت	شهر	۲۸۶	۵۱	۸۳/۱	۱۴/۸
	روستا	۱۴	۳	۸۲/۴	۱۷/۶
دفعات مراجعه	۱-۵	۷	۱	۷۷/۸	۱۱/۱
	۶-۱۰	۱۳	۴	۷۶/۵	۲۳/۵
	۱۱-۱۵	۱۹	۷	۷۳/۱	۲۶/۹
	۱۶-۲۰	۴۶	۱۱	۷۸	۱۸/۶
	۲۱ و بالاتر	۲۱۷	۳۱	۸۶/۵	۱۲/۴
درآمد به تومان	زیر ۱۰۰۰۰۰	۶۰	۱۱	۸۴/۵	۱۵/۵
	۱۰۰۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰۰	۱۳۰	۲۱	۸۳/۳	۱۳/۵
	۲۰۰۰۰۰ تا ۳۰۰۰۰۰	۷۲	۱۶	۸۰	۱۷/۸
	۳۰۰۰۰۰ و بالاتر	۳۶	۵	۸۷/۸	۱۲/۲

جدول ۴. شاخص‌های آماری مربوط به سوال برای کسب اطلاع از مسائل روز از روزنامه‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی استفاده می‌کنید؟

نام متغیر	سطوح متغیر	فراوانی		درصد	
		بلی	خیر	بلی	خیر
جنسیت	مرد	۸۲	۷۲	۵۱/۶	۴۵/۳
	زن	۹۱	۱۱۲	۴۴/۶	۵۴/۹
شهر	اردبیل	۴۷	۱۰۴	۳۷	۶۸
	مشگین شهر	۴۷	۲۲	۶۶/۲	۳۱
	خلخال	۲۶	۱۸	۵۹/۱	۴۹
	پارس آباد	۱۹	۱۰	۶۱/۳	۳۲/۳
	گرمی	۳	۸	۲۷/۳	۷۲/۷
	کوثر	۴	۶	۴۰	۶۰
	نیر	۶	۶	۵۰	۵۰
	نمین	۱۵	۹	۶۲/۵	۳۷/۵
	بيله سوار	۶	۱	۸۵/۷	۱۴/۳
شغل	دانش آموز	۸۴	۹۷	۴۵/۴	۵۲/۴
	دانشجو	۳۲	۲۹	۵۰/۸	۴۶
	کارمند	۲۰	۱۳	۶۶	۳۹/۴
	سایر طبقات	۳۷	۴۵	۴۵/۱	۵۴/۹
سن	۱۱-۲۰	۱۱۶	۱۳۹	۴۴/۸	۵۳/۷
	۲۱-۳۰	۴۳	۳۸	۵۱/۸	۴۵/۸
	۳۱-۴۰	۱۱	۷	۶۱/۱	۳۸/۹
	۴۱-۵۰	۲	-	۱۰۰	-
	۵۱-۶۰	۱	-	۱۰۰	-
تحصیلات	ابتدائی	۲	-	۱۰۰	-
	راهنمایی	۶	۷	۴۰	۴۶/۷
	دبیرستان	۳۶	۴۵	۴۳/۹	۵۴/۹
	دیپلم	۹۱	۹۸	۴۷/۶	۵۱/۳
	فوق دیپلم	۱۹	۱۹	۵۰	۵۰
	لیسانس فوق لیسانس و بالاتر	۱۷ ۱	۱۴ ۱	۵۳/۱ ۵۰	۴۳/۸
محل سکونت	روستا شهر	۹ ۸	۸ ۸	۵۲/۹ ۵۲/۹	۴۷/۱ ۴۷/۱
دفعات مراجعه	۱-۵	۵	۴	۵۵/۶	۴۴/۴
	۶-۱۰	۶	۱۰	۳۵/۳	۵۸/۸
	۱۱-۱۵	۱۱	۱۴	۴۲/۳	۵۳/۸
	۱۶-۲۰	۲۳	۳۴	۳۹	۵۷/۶
	۲۱ و بالاتر	۱۲۷	۱۲۲	۵۱	۴۸/۶
درآمد به تومان	زیر ۱۰۰۰۰۰	۳۸	۳۳	۵۳/۵	۴۶/۵
	۱۰۰۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰۰	-	-	-	-
	۲۰۰۰۰۰ تا ۳۰۰۰۰۰	۵۲	۴۷	۴۶/۷	۵۲/۲
	۳۰۰۰۰۰ و بالاتر	۲۲	۱۹	۵۳/۷	۴۶/۳

جدول ۱۵. شاخص‌های آماری مربوط به سوال مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات برای شما کدام یک از موارد زیر است؟

نام متغیر	سطوح متغیر	کتاب		نشریات ادواری		پایان نامه‌ها و...		ابتداری و...		همه موارد ذکر شده	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۷۵	۴۷/۲	۹	۵/۷	۲	۱/۳	۵	۳/۱	۶۶	۴۱/۵
	زن	۹۱	۴۴/۶	۹	۴/۴	۶	۲/۹	۷	۳/۴	۹۰	۴۴/۱
شهر	ازبیل	۷۸	۵۱	۹	۵/۹	۲	۱/۳	۷	۴/۶	۵۶	۳۶/۶
	مشگین شهر	۳۰	۴۲/۳	۳	۴/۲	۱	۱/۴	۲	۲/۸	۳۴	۴۷/۹
	خلخال	۱۸	۴۰/۹	۲	۴/۵	۲	۴/۵	-	-	۲۲	۵۰
	پارس آباد	۸	۲۵/۸	۱	۳/۲	۲	۶/۵	۲	۶/۵	۱۷	۵۴/۸
	گرمی	۵	۴۵/۵	-	-	-	-	-	-	۶	۵۴/۹
	کوثر	۵	۵۰	۱	۱۰	-	-	-	-	۴	۴۰
	نیر	۶	۵۰	۲	۱۶/۷	-	-	۱	۸/۳	۳	۲۵
	نمین	۱۱	۴۵/۸	-	-	۱	۴/۲	-	-	۱۲	۵۰
شغل	بیله سوار	۵	۷۱/۴	-	-	-	-	-	-	۲	۲۸/۶
	دانش آموز	۸۴	۴۵/۴	۷	۳/۸	۴	۲/۲	۷	۳/۸	۸۱	۴۳/۸
	دانشجو	۲۴	۳۸/۱	۱	۱/۶	۱	۱/۶	۳	۴/۸	۳۳	۵۲/۴
	کارمند	۱۶	۴۸/۵	۱	۳	۱	۳	-	-	۱۵	۴۵/۵
سن	سایر طبقات	۴۲	۵۱/۲	۹	۱۱	۲	۲/۴	۲	۲/۴	۲۷	۳۲/۹
	۱۱-۲۰	۱۲۷	۴۹	۱۱	۴/۲	۷	۲/۷	۱۰	۳/۹	۱۰۳	۳۹/۸
	۲۱-۳۰	۳۰	۳۶/۱	۷	۸/۴	-	-	۲	۲/۴	۴۲	۵۰/۶
	۳۱-۴۰	۹	۵۰	-	-	۱	۵/۶	-	-	۸	۴۴/۴
	۴۱-۵۰	-	-	-	-	-	-	-	-	۲	۱۰۰
تحصیلات	۵۱-۶۰	-	-	-	-	-	-	-	-	۱	۱۰۰
	ابتدایی	۲	۱۰۰	-	-	-	-	-	-	-	-
	راهنمایی	۷	۴۶/۷	۱	۶/۷	۳	۲۰	۱	۶/۷	۳	۲۰
	دبیرستان	۳۴	۴۱/۵	۴	۴/۹	۱	۱/۲	۳	۳/۷	۳۹	۴۷/۶
	دیپلم	۹۳	۴۸/۷	۱۰	۵/۲	۳	۱/۶	۶	۳/۱	۷۸	۴۰/۸
	فوق دیپلم	۱۷	۴۴/۷	۱	۲/۶	-	-	۱	۲/۶	۱۹	۵۰
محل سکونت	لیسانس	۱۰	۳۱/۳	۲	۶/۳	۱	۳/۱	۱	۳/۱	۱۷	۵۳/۱
	فوق لیسانس و بالاتر	۲	۱۰۰	-	-	-	-	-	-	-	-
دفعات مراجعه	روستا	۱۰	۵۸/۸	۲	۱۱/۸	-	-	-	-	۵	۲۹/۴
	شهر	۱۵۴	۴۴/۸	۱۶	۴/۷	۸	۲/۳	۱۲	۳/۵	۱۵۱	۴۳/۹
	۱-۵	۴	۴۴/۴	-	-	۱	۱۱/۱	۱	۱۱/۱	۳	۳۳/۳
	۶-۱۰	۹	۵۲/۹	-	-	۱	۵/۹	۱	۵/۹	۶	۳۵/۳
درآمد	۱۱-۱۵	۱۴	۵۳/۸	-	-	۱	۳/۸	۱	۳/۸	۱۱	۴۲/۳
	۱۶-۲۰	۲۷	۴۵/۸	۴	۶/۸	۲	۳/۴	۲	۳/۴	۲۳	۳۹
	۲۱ و بالاتر	۱۱۲	۴۴/۶	۱۴	۵/۶	۳	۱/۲	۸	۳/۲	۱۱۳	۴۵
درآمد	۱۰۰۰۰۰	۳۹	۵۴/۹	۴	۵/۶	۳	۴/۲	۳	۴/۲	۲۲	۳۱
	تا ۲۰۰۰۰۰	۶۸	۴۳/۶	۱۰	۶/۴	۳	۱/۹	۳	۱/۹	۷۰	۴۴/۹
	۱۰۰۰۰۰	۴۵	۵۰	۳	۳/۳	۱	۱/۱	۴	۴/۴	۳۶	۴۰
	تا ۳۰۰۰۰۰	۱۳	۳۱/۷	۱	۲/۴	۱	۲/۴	۲	۴/۹	۲۴	۵۸/۵
	۲۰۰۰۰۰										
	۳۰۰۰۰۰										
	بالاتر										

جدول ۱۶. شاخص‌های آماری سؤال به چه منظور به کتابخانه‌های عمومی مراجعه می‌کنید؟

نام متغیر	سطوح متغیر	رفع نیازهای تحقیقاتی		پرکردن اوقات فراغت		کسب اطلاعات جاری و روزمره		بالا بردن معلومات عمومی		همه موارد ذکر شده		
		سپاه	فراتر	سپاه	فراتر	سپاه	فراتر	سپاه	فراتر	سپاه	فراتر	
جنسیت	مرد	۳۲	۲۰/۱	۱	۰/۶	۵	۳/۱	۱۹	۱۱/۹	۹۷	۶۱	
	زن	۲۴	۲۱/۶	۴	۲	۲	۱	۲۴	۱۱/۸	۱۲۸	۶۲/۷	
شهر	اردبیل	۳۶	۲۳/۵	۳	۲	۵	۳/۳	۲۳	۱۵	۸۴	۵۴/۹	
	مشگین شهر	۱۹	۲۶/۸	۱	۱/۴	-	-	۷	۹/۹	۴۳	۶۰/۶	
	خلخال	۴	۹/۱	-	-	۱	۲/۳	۶	۱۳/۶	۳۳	۷۵	
	پارس آباد	۷	۲۲/۶	-	-	۱	۳/۲	۵	۱۶/۱	۱۵	۴۸/۴	
	گرمی	۳	۲۷/۳	-	-	-	-	-	-	۸	۷۲/۷	
	کوثر	۲	۲۰	-	-	-	-	۲	۲۰	۵	۵۰	
	نیر	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۲	۱۰۰
	نمین	۴	۱۶/۷	۱	۴/۲	-	-	-	-	-	۱۹	۷۹/۲
	پيله سوار	۱	۱۴/۳	۲	-	-	-	-	-	-	۶	۸۵/۷
شغل	دانش آموز	۳۴	۱۸/۴	-	-	۱	۰/۵	۲۵	۱۳/۵	۱۲۳	۶۶/۵	
	دانشجو	۲۱	۳۳/۳	-	-	۲	۳/۲	۵	۷/۹	۳۳	۵۲/۴	
	کارمند	۴	۱۲/۱	۱	۳	۱	۳	۳	۹/۱	۲۳	۶۹/۷	
	سایر طبقات	۱۷	۲۰/۷	۴	۴/۹	۳	۳/۷	۱۰	۱۲/۲	۴۶	۵۶/۱	
سن	۱۱-۲۰	۵۲	۲۱	۲	۰/۸	۳	۱/۲	۳۶	۱۳/۹	۱۶۳	۶۲/۹	
	۲۱-۳۰	۲۰	۲۴/۱	۲	۲/۴	۲	۲/۴	۵	۶	۵۱	۶۱/۴	
	۳۱-۴۰	۴	۲۲/۲	۱	۵/۶	۲	۱۱/۱	۲	۱۱/۱	۸	۴۴/۴	
	۴۱-۵۰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۰۰	
	۵۱-۶۰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۰۰	
تحصیلات	ابتدایی	-	-	-	-	-	-	-	-	-	۱۰۰	
	راهنمایی	۳	۲۰	۱	۶/۷	-	-	۵	۳۳/۳	۶	۴۰	
	دبیرستان	۱۱	۱۳/۴	-	-	-	-	۱۲	۱۴/۶	۵۷	۶۹/۵	
	دیپلم	۳۸	۱۹/۹	۲	۱	۴	۲/۱	۲۴	۱۲/۶	۱۱۹	۶۲/۳	
	فوق دیپلم	۱۳	۳۴/۲	۱	۲/۶	۲	۵/۳	۲	۵/۳	۲۰	۵۲/۶	
	لیسانس	۱۰	۳۱/۳	۱	۳/۱	-	-	-	-	-	۲۰	
فوق لیسانس و بالاتر	۱	۵۰	-	-	۱	۵۰	-	-	-	-		
محل سکونت	روستا	۶	۳۵/۳	-	-	-	-	۱	۵/۹	۹	۵۲/۹	
	شهر	۷۰	۲۰/۳	۵	۱/۵	۷	۲	۴۲	۱۲/۲	۲۱۴	۶۲/۲	
محل سکونت	روستا	۶	۳۵/۳	-	-	-	-	۱	۵/۹	۹	۵۲/۹	
	شهر	۷۰	۲۰/۳	۵	۱/۵	۷	۲	۴۲	۱۲/۲	۲۱۴	۶۲/۲	
دفعات مراجعه	۱-۵	۳	۳۳/۳	۱	۱۱/۱	-	-	۱	۱۱/۱	۴	۴۴/۴	
	۶-۱۰	۳	۱۷/۶	-	-	-	-	۲	۱۱/۸	۱۱	۶۴/۷	
	۱۱-۱۵	۹	۳۴/۶	-	-	-	-	۳	۱۱/۵	۱۴	۵۳/۸	
	۱۶-۲۰	۹	۱۵/۳	۱	۱/۷	-	-	۸	۱۳/۶	۳۹	۶۶/۱	
	۲۱ و بالاتر	۵۲	۲۷	۳	۱/۲	۶	۲/۴	۲۹	۱۱/۶	۱۵۷	۶۲/۵	
درآمد	تا ۱۰۰۰۰۰	۱۵	۲۱/۱	۱	۱/۴	-	-	۸	۱۱/۳	۴۴	۶۲	
	تا ۱۰۰۰۰۰	۳۳	۲۱/۲	۱	۰/۶	۴	۲/۶	۲۰	۱۲/۸	۹۶	۶۱/۵	
	تا ۲۰۰۰۰۰	۱۷	۱۸/۹	۳	۳/۳	۳	۳/۳	۱۰	۱۱/۱	۵۶	۶۲/۲	
	تا ۳۰۰۰۰۰ و بالاتر	۱۰	۲۴/۴	-	-	-	-	۵	۱۲/۲	۲۵	۶۱	

در جدول ۱۶ فراوانی و درصد دلایل مراجعه به کتابخانه‌های عمومی براساس متغیرهای مختلف و سطوح آنها ارائه شده است.

بر اساس جدول ۱۷ موضوعات مورد علاقه مخاطبان مرد به ترتیب عبارتند از: علوم و تکنولوژی، هنرها، ادبیات، علوم اجتماعی، کلیات (کامپیوتر...)، تاریخ و جغرافیا، روان‌شناسی و فلسفه، زبان‌ها، و دین و مذهب. بر اساس جدول ۱۸ موضوعات مورد علاقه مخاطبان زن عبارتند از: هنرها، علوم و تکنولوژی، ادبیات، علوم اجتماعی، روان‌شناسی و فلسفه، کلیات، دین و مذهب، تاریخ و جغرافیا، و زبان‌ها.

۲. تحلیل اطلاعات مربوط به نیازسنجی از منابع اطلاعاتی

سؤالات ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، و ۲۲ از طریق آزمون χ^2 و سؤال ۲۳ از طریق آزمون‌های کروسکال والیس، و U مان ویتنی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته اند و نتایج زیر به دست آمده است:

فراوانی و درصد نیاز به مواد دیداری و شنیداری در کل نمونه تحقیق از طریق آزمون χ^2 تحلیل شد و نتایج زیر به دست آمد:

χ^2 مشاهده شده برابر است با ۱۷۹/۲۹۷ که از مقدار χ^2 بحرانی بزرگ‌تر است. بنابراین تفاوت فراوانی نمرات مربوط به موارد نیاز (بلی) و موارد عدم نیاز (خیر) معنی دار است (جدول ۱۹).

فراوانی و درصد نیاز بانک‌های اطلاعاتی و اینترنت در کل نمونه از طریق آزمون χ^2 تحلیل شد و نتایج زیر به دست آمد:

χ^2 مشاهده شده ۱۷۲/۷۶۴ است که از χ^2 بحرانی بزرگ‌تر است، بنابراین تفاوت فراوانی نمرات مربوط به موارد نیاز و عدم نیاز معنی دار است (جدول ۲۰).

فراوانی و درصد استفاده از روزنامه‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی در کل نمونه براساس آزمون χ^2 معنی دار مشاهده نشد.

فراوانی و درصد مربوط به مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات در کل نمونه تحقیق از طریق آزمون χ^2 بررسی شد و نتایج آن طبق جدول ۲۱ مشاهده گردید.

با توجه به اینکه χ^2 مشاهده شده بزرگ‌تر از χ^2 بحرانی است بنابراین تفاوت فراوانی نمرات بین موارد انتخابی (کتاب، نشریات...) معنی دار است.

فراوانی و درصد دلایل مراجعه به کتابخانه‌های عمومی از طریق آزمون χ^2 بررسی و نتایج زیر به دست آمد:

با توجه به این که χ^2 مشاهده شده بزرگ‌تر از χ^2 بحرانی است تفاوت فراوانی و درصد دلایل مراجعه معنی دار است (جدول ۲۲).

جهت بررسی میزان علاقه‌مندی مراجعان به منابع براساس رتبه و اولویت موضوعات انتخابی از طریق آزمون‌های کروسکال والیس و U مان ویتنی اقدام گردید که نتایج آن به شرح ذیل می‌باشد:

تفاوت مشاهده شده در رتبه‌بندی هنر براساس جنسیت، شغل، تحصیلات، سن، دفعات مراجعه، میزان درآمد، شهری و روستایی بودن و شهرهای مختلف استان تفاوت معنی دار نبود.

تفاوت مشاهده شده در رتبه‌بندی رده علوم و تکنولوژی براساس جنسیت، شغل، سن، تحصیلات، شهری و روستایی بودن، دفعات مراجعه، و میزان درآمد معنی دار نبود.

تفاوت مشاهده شده در رتبه‌بندی رده علوم و تکنولوژی براساس شهرهای مختلف استان

جدول ۱۷. شاخص های آماری سؤال موضوعات مورد علاقه خود را به ترتیب اولویت شماره گذاری کنید، در مردان.

موضوعات	۱		۲		۳		۴		۵		۶		۷		۸		۹	
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد
اولویت مرمیما علوم و تکنولوژی جغرافیا و تاریخ انیمیت علوم اجتماعی روان شناسی و فلسفه فنی و مهندسی کلیات (کامپیوتر) زبان و زبان شناسی	۲۵	۱۵۷	۲۵	۱۵۷	۹	۵۷	۱۸	۱۱۳	۲۰	۱۲۶	۱۰	۶۳	۵	۳۱	۱۱	۳۱	۱۱	۳۱
	۴۲	۲۷۵	۲۱	۱۳۳	۸	۵۱	۱۱	۶۹	۵	۳۱	۱۶	۱۰۱	۱۴	۶۹	۷	۸۸	۷	۸۸
	۱۲	۷۵	۱۵	۹۴	۱۲	۷۵	۲۰	۱۲۶	۱۴	۸۸	۱۸	۱۱۳	۲۲	۱۳۸	۱۴	۸۸	۴	۸۸
	۱۷	۱۰۷	۱۵	۹۴	۲۳	۱۳۸	۱۴	۸۸	۱۸	۱۱۳	۱۷	۱۰۷	۱۸	۱۱۳	۷	۴۴	۱۱	۶۹
	۱۶	۱۰۱	۱۳	۸۲	۱۷	۱۰۷	۱۱	۶۹	۸	۵۱	۱۴	۸۸	۲۲	۱۳۸	۱۹	۱۱۸	۱۶	۱۰۱
	۹	۵۷	۶	۳۸	۲۰	۱۲۶	۱۶	۱۰۱	۱۷	۱۰۷	۱۲	۷۵	۱۱	۶۹	۲۵	۱۵۷	۱۶	۱۰۱
	۷	۴۴	۷	۴۴	۱۹	۱۱۸	۱۴	۸۸	۱۵	۹۴	۱۴	۸۸	۱۴	۸۸	۱۳	۸۲	۲۱	۱۳۳
	۱۲	۷۵	۱۹	۱۱۸	۱۲	۷۵	۱۷	۱۰۷	۱۹	۱۱۸	۱۰	۶۳	۱۲	۷۵	۱۵	۹۴	۱۲	۷۵
	۷	۴۴	۹	۵۷	۱۷	۱۰۷	۱۴	۸۸	۱۷	۱۰۷	۱۸	۱۱۳	۱۵	۹۴	۱۲	۷۵	۱۹	۱۱۸

جدول ۸. شاخص های آماری سؤال موضوعات مورد علاقه خود را به ترتیب اولویت شماره گذاری کنید، در زمان

موضوعات	اولویت		۱		۲		۳		۴		۵		۶		۷		۷		۹			
	رتبه	تعداد	رتبه	تعداد	رتبه	تعداد	رتبه	تعداد	رتبه	تعداد	رتبه	تعداد	رتبه	تعداد	رتبه	تعداد	رتبه	تعداد	رتبه	تعداد		
هنر	۵۲	۲۵۵	۲۷	۱۳۲	۱۸	۸۷	۱۸	۸۷	۱۸	۸۷	۲۲	۱۰۷	۱۵	۳۸	۱۹	۹۳	۲۱	۱۱۸	۲۱	۱۲۷	۲۱	۱۱۸
علوم و تکنولوژی	۴۰	۱۹۶	۴۱	۶۹	۴۱	۶۹	۳۱	۱۱۳	۳۱	۱۱۳	۱۱	۵۱	۱۱	۵۱	۵۱	۶۳	۱۱	۵۱	۱۱	۵۱	۲۵	۱۱۲
جغرافیا و تاریخ	۷	۳۴	۱۷	۸۳	۴۱	۶۹	۳۱	۱۱۳	۳۱	۱۱۳	۵۱	۶۹	۳۱	۱۱۳	۳۱	۱۱۳	۳۱	۱۱۳	۳۱	۱۱۳	۲۲	۱۱۲
انبیات	۳۱	۱۶۷	۳۴	۱۶۷	۲۵	۱۲۳	۲۵	۱۲۳	۲۵	۱۲۳	۳۱	۱۲۳	۳۱	۱۲۳	۳۱	۱۲۳	۳۱	۱۲۳	۳۱	۱۲۳	۲۲	۱۱۲
علوم اجتماعی	۱۶	۶۹	۱۷	۸۳	۱۳	۶۹	۱۷	۸۳	۱۷	۸۳	۱۷	۸۳	۱۷	۸۳	۲۰	۹۳	۲۱	۱۰۷	۲۱	۱۲۷	۲۱	۱۱۲
روان شناسی و فلسفه	۱۶	۶۹	۱۷	۸۳	۲۷	۱۲۳	۲۷	۱۲۳	۲۷	۱۲۳	۲۷	۱۲۳	۲۷	۱۲۳	۲۷	۱۲۳	۲۷	۱۲۳	۲۷	۱۲۷	۲۷	۱۱۲
دین و مذهبی	۹	۴۴	۱۵	۷۴	۲۰	۹۳	۲۰	۹۳	۲۰	۹۳	۲۰	۹۳	۲۰	۹۳	۲۰	۹۳	۲۰	۹۳	۲۰	۹۳	۲۰	۹۳
کلیات (کامپیوتر)	۹	۴۴	۱۸	۸۷	۲۵	۱۲۳	۲۵	۱۲۳	۲۵	۱۲۳	۲۵	۱۲۳	۲۵	۱۲۳	۲۵	۱۲۳	۲۵	۱۲۳	۲۵	۱۲۷	۲۵	۱۱۲
زبان و زبان شناسی	۵	۲۵	۲۰	۹۳	۲۲	۱۰۷	۲۲	۱۰۷	۲۲	۱۰۷	۲۲	۱۰۷	۲۲	۱۰۷	۲۲	۱۰۷	۲۲	۱۰۷	۲۲	۱۲۷	۲۲	۱۱۲

از طریق آزمون کروسکال والیس در سطح آلفای ۰/۰۵ ($\alpha=0/05$) معنی دار بود (جدول ۲۳).
 تفاوت مشاهده شده در رتبه بندی موضوعات مربوط به تاریخ، جغرافیا، روان شناسی، و زبان ها در مورد هیچ یک از متغیرها معنی دار نبود.
 تفاوت مشاهده شده در رتبه بندی رده ادبیات از نظر جنسیت معنی دار بود (جدول ۲۴).
 تفاوت مشاهده شده در رتبه بندی رده ادبیات براساس شهرهای مختلف استان در سطح ۰/۰۱ ($\alpha=0/01$) معنی دار بود (جدول ۲۵).
 تفاوت مشاهده شده در رتبه بندی رده ادبیات براساس شغل در سطح ۰/۰۱ ($\alpha=0/01$) معنی دار بود (جدول ۲۶).
 تفاوت مشاهده شده در رتبه بندی رده علوم اجتماعی براساس شهرهای مختلف استان در سطح ($\alpha=0/05$) معنی دار بود (جدول ۲۷).
 تفاوت مشاهده شده در رتبه بندی رده علوم اجتماعی (در سطح) براساس گروه های سنی

مختلف دارای معنی بود (جدول ۲۸).
 تفاوت مشاهده شده در رتبه بندی رده علوم اجتماعی براساس میزان تحصیلات گروه نمونه دارای معنی بود (جدول ۲۹).
 تفاوت مشاهده شده در رتبه بندی رده دینی و مذهبی براساس متغیر شهرهای مختلف استان معنی دار بود (جدول ۳۰).
 تفاوت مشاهده شده در رتبه بندی رده (کلیات شامل کامپیوتر و...) براساس متغیر سن معنی دار بود (جدول ۳۱).
 تفاوت مشاهده شده در ارزیابی کیفیت مجموعه کتابخانه به طور کلی از طریق آزمون کای اسکور بررسی و نتایج آن به شرح جدول ۳۲ به دست آمد.
 با توجه به بزرگ بودن χ^2 مشاهده شده از χ^2 بحرانی فراوانی نمرات مشاهده شده در گزینه های مختلف معنی دار است.

جدول ۱۹. نیاز به مواد دیداری - شنیداری

نوع پاسخ	موارد مشاهده شده	موارد مورد انتظار	χ^2 مشاهده شده
خیر	۵۲	۱۷۸/۵	۱۷۹/۲۹۷
بلی	۳۰۵	۱۷۸/۵	
کل	۳۵۷		

جدول ۲۰. نیاز به بانک های اطلاعاتی و اینترنت

نوع پاسخ	موارد مشاهده شده	موارد مورد انتظار	χ^2 مشاهده شده
خیر	۵۴	۱۷۸	۱۷۲/۷۶۴
بلی	۳۰۲	۱۷۸	
کل	۳۵۶		

جدول ۲۱. مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات

نوع پاسخ	موارد مشاهده شده	موارد مورد انتظار	χ^2 مشاهده شده
کتاب	۱۶۶	۷۲	۳۶۸/۱۱۱
نشریات	۱۸	۷۲	
پایان نامه‌ها و...	۸	۷۲	
اینترنت	۱۲	۷۲	
همه موارد	۱۵۶	۷۲	
کل	۳۶۰		

جدول ۲۲. دلایل مراجعه به کتابخانه

نوع پاسخ	موارد مشاهده شده	موارد مورد انتظار	χ^2 مشاهده شده
رفع نیازهای تحقیقاتی و انجام پروژه‌های	۷۶	۷۲/۲	۴۶۳/۱۵۷
درسی	۵	۷۲/۲	
پرکردن اوقات فراغت	۷	۷۲/۲	
کسب اطلاعات جاری و روزمره	۴۳	۷۲/۲	
بالابردن معلومات عمومی	۲۲۵	۷۲/۲	
همه موارد ذکر شده	۳۵۶		
کل			

جدول ۲۳. رتبه‌بندی رده علوم و تکنولوژی در شهرهای مختلف

شهر	تعداد آزمودنی	میانگین رتبه	χ^2	df
اردبیل	۱۴۰	۱۶۹/۹۵	۱۹/۳۱۴	۸
مشگین شهر	۶۰	۱۵۰/۲۳		
خلخال	۳۵	۱۲۳/۴۹		
پارس آباد	۲۵	۱۳۶/۸۶		
گرمی	۹	۱۵۵/۷۲		
کوثر	۵	۲۰۸/۴۰		
نیر	۱۲	۲۱۹/۸۳		
نمین	۲۲	۱۴۴/۸۹		
بيله سوار	۶	۱۰۵/۸۳		
کل	۳۱۴			

جدول ۲۴. رتبه‌بندی رده ادبیات از نظر جنسیت مراجعان

جنسیت	تعداد آزمودنی	میانگین رتبه	χ^2	df
مردان	۱۳۹	۱۷۷/۴۴	۸/۹۵۸	۱
زنان	۱۸۰	۱۴۹/۵۳		
کل	۳۱۹			

جدول ۲۵. رتبه‌بندی رده ادبیات در شهرهای مختلف

شهر	تعداد آزمودنی	میانگین رتبه	χ^2	df
اردبیل	۱۴۴	۱۳۷/۴۹	۲۲۱/۱۷۳	۸
مشگین شهر	۶۰	۱۸۲/۵۲		
خلخال	۳۵	۱۹۴/۷۴		
پارس آباد	۲۵	۱۶۷/۸۴		
گرمی	۸	۱۲۸/۰۶		
کوثر	۶	۲۲۶/۲۵		
نیر	۱۲	۱۷۶/۲۱		
نمین	۲۲	۱۶۴/۳۹		
بیله سوار	۷	۱۶۶/۴۳		
کل	۳۱۹			

جدول ۲۶. رتبه‌بندی رده ادبیات بر اساس شغل

شغل	تعداد آزمودنی	میانگین رتبه	χ^2	df
دانش آموز	۱۶۶	۱۶۹/۶۲	۱۲/۱۴۳	۳
دانشجو	۵۶	۱۷۷/۵۵		
کارمند	۲۷	۱۳۰/۵۰		
سایر طبقات	۷۰	۱۳۴/۵۱		
کل	۳۱۹			

جدول ۲۷. رتبه‌بندی رده علوم اجتماعی بر اساس شهرهای مختلف استان

شهر	تعداد آزمودنی	میانگین رتبه	χ^2	df
اردبیل	۱۴۱	۱۵۵/۸۳	۱۶/۳۹۷	۸
مشگین شهر	۵۷	۱۵۹/۲۹		
خلخال	۳۵	۱۸۲/۵۶		
پارس آباد	۲۴	۱۷۸/۳۱		
گرمی	۹	۱۲۸/۶۷		
کوثر	۷	۹۸/۳۶		
نیر	۱۲	۹۹/۳۳		
نمین	۲۲	۱۳۲/۲۵		
بيله سوار	۴	۲۱۱/۷۵		
کل	۳۱۱			

جدول ۲۸. رتبه‌بندی رده علوم اجتماعی بر اساس گروه‌های سنی مختلف

سن	تعداد آزمودنی‌ها	میانگین رتبه	χ^2	df
۱۱-۲۰	۲۳۴	۱۶۴/۵۸	۱۱/۳۱۹	۲
۲۱-۳۰	۶۶	۱۴۳/۰۸		
۳۱-۴۰	۱۶	۱۳۳/۲۲		
کل	۳۱۶			

جدول ۲۹. رتبه‌بندی رده علوم اجتماعی بر اساس میزان تحصیلات

میزان تحصیلات	تعداد آزمودنی‌ها	میانگین رتبه	χ^2	df
راهنمایی	۱۳	۱۰۵/۵۰	۹/۲۷۲	۳
دبیرستان	۷۰	۱۵۸/۶۶		
دیپلم	۱۶۴	۱۳۹/۴۶		
فوق دیپلم	۳۴	۱۲۶/۲۱		
لیسانس	۲۷	۱۱۱/۷۴		
کل	۲۸۱			

جدول ۳۰. رتبه‌بندی رده‌دینی و مذهبی براساس شهرهای مختلف

شهر	تعداد آزمودنی‌ها	میانگین رتبه	χ^2	df
اردبیل	۱۳۲	۱۴۷/۲۹	۱۴/۴۵۷	۸
مشگین شهر	۵۵	۱۶۰/۴۰	۳۵	
خلخال	۳۵	۱۷۰/۰۳	۵۲	
پارس آباد	۲۴	۱۷۳/۴۴	۳۲	
گرمی	۹	۱۴۹/۰۶	۲	
کوثر	۶	۵۹/۳۳	۷	
نیر	۱۲	۱۲۸/۴۶	۲۲	
نمین	۲۲	۱۳۹/۱۸	۲۲	
بيله سوار	۵	۹۴/۳۰	۳۱	
کل	۳۰۰		۱۱۶	

جدول ۳۱. رتبه‌بندی رده کلیات براساس سن

سن	تعداد آزمودنی	میانگین رتبه	χ^2	df
۱۱-۲۰	۲۲۸	۱۴۲/۴۷	۶/۲۰۲	۲
۲۱-۳۰	۶۲	۱۶۸/۲۵	۲۱	
۳۱-۴۰	۷	۱۹۱/۱۴	۲۱۶	
کل	۲۹۷			

جدول ۳۲. ارزیابی کیفیت مجموعه کتابخانه

گزینه	موارد مشاهده شده	موارد مورد انتظار	مشاهده χ^2	df
عالی	۴۸	۵۹/۷	۳۷۰/۴۸۰	۵
خوب	۱۷۰	۵۹/۷	۳۶۱	
متوسط	۱۰۶	۵۹/۷	۳۲	
نامناسب	۳۲	۵۹/۷	۷۲	
بسیار نامناسب	۱	۵۹/۷	۱۸۲	

نتیجه

براساس نتایج به دست آمده، ۸۴ درصد از کل مراجعان استان، جهت کسب اطلاعات، نیاز به مواد دیداری و شنیداری؛ و ۸۳/۲ درصد نیاز به بانک‌های اطلاعاتی و اینترنت را ابراز داشته‌اند. تفاوت بین فراوانی موارد مورد نیاز و عدم نیاز در هر دو مورد معنی‌دار برآورد شده است. ۴۷/۷ درصد از مراجعان جهت کسب اطلاع به روزنامه‌های موجود در کتابخانه‌های عمومی استان مراجعه می‌کنند.

مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات برای مراجعان استانی کتاب است و بعد از آن اینترنت، بانک‌های اطلاعاتی، و پایان‌نامه‌ها و گزارش‌های تحقیقاتی قرار دارد. این نتیجه با نتایج پژوهش بشیری، که در آن کتاب به عنوان مهم‌ترین کسب اطلاعات گزارش شده است، منطبق است (۲). تفاوت فراوانی و درصد مربوط به مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات معنی‌دار برآورد شد.

براساس نتایج به دست آمده، بیشترین فراوانی مربوط به دلایل مراجعه به کتابخانه‌های عمومی به ترتیب عبارتند از: رفع نیازهای تحقیقاتی و انجام پروژه‌های درسی، بالابردن اطلاعات عمومی، کسب اطلاعات جاری و روزمره، و پر کردن اوقات فراغت. تفاوت فراوانی مشاهده در دلایل موارد مراجعه به کتابخانه‌های عمومی معنی‌دار است.

مهم‌ترین اولویت‌های موضوعی انتخابی مراجعان به ترتیب عبارتند از: علوم و تکنولوژی، هنرها، ادبیات، علوم اجتماعی، روان‌شناسی و فلسفه، کلیات، جغرافیا و تاریخ، دین و مذهب، و زبان‌ها؛ در حالی که در پژوهش امانی بیشترین مراجعه به کتاب‌های ادبی و کمترین مراجعه به کتاب‌های هنری بوده است که نشانگر تغییر

نیازهای اطلاعاتی مراجعان در طول زمان است (۱). همچنان که نتایج این پژوهش و پژوهش‌های مشابه نشان داده است، علی‌رغم رشد و گسترش همه‌جانبه منابع جدید اطلاعاتی، کتاب هنوز جایگاه ویژه خود را حفظ کرده و مهم‌ترین منبع اطلاعاتی برای مراجعان به کتابخانه‌های عمومی بوده است. بنابراین، لزوم توجه و اولویت دادن به خرید کتاب در کنار سایر منابع اطلاعاتی کاملاً احساس می‌شود. آنچه ضروری به نظر می‌رسد لزوم توجه به نیازهای استفاده‌کنندگان و به‌روزرسانی منابع اطلاعاتی مورد نیاز مراجعان است. شاید در دهه‌های گذشته برخی موضوعات بنابه دلایل مختلف بیشتر مورد توجه و نیاز مراجعان بود، ولی امروز نیازهای مراجعان کاملاً با گذشته تفاوت داشته و همان‌طور که نتایج این پژوهش نشان داد رده‌های موضوعی علوم و تکنولوژی، هنر، و ادبیات مهم‌ترین اولویت انتخابی مراجعان و یا به عبارتی بالاترین رتبه‌های انتخابی آنها را به خود اختصاص داده است. بنابراین پیشنهاد می‌شود در انتخاب کتاب برای کتابخانه‌های عمومی ضمن توجه به نیازهای جدید آنها، برای حال حاضر موضوعات علوم و تکنولوژی، هنر، و ادبیات در اولویت انتخاب برای کتابخانه‌های عمومی قرار گیرند. در این پژوهش مشخص شد که بیشترین فراوانی دلایل مراجعه به کتابخانه‌های عمومی را "رفع نیازهای تحقیقاتی و انجام پروژه‌های درسی" به خود اختصاص داده است و این تا حدودی با فلسفه وجودی کتابخانه‌های عمومی که هدف آن بالا بردن سطح مطالعه (کتب غیر درسی) و اطلاعات عمومی است مغایرت دارد. این مسئله احتمالاً به دلیل عدم تأمین نیازهای درسی دانش‌آموزان و دانشجویان در

کتابخانه‌های آموزشی است. بنابراین جهت حل این مشکل، بالا بردن کیفیت مجموعه کتابخانه‌های آموزشی از نظر منابع و کتاب‌های مورد نیاز دانش‌آموزان و دانشجویان و یا تعامل مؤثر مسئولان آموزش و پرورش و مؤسسات آموزش عالی به کتابخانه‌های عمومی ضروری به نظر می‌رسد.

با توجه به اینکه بیشتر مراجعان، در گروه‌های مختلف، نیاز به مواد دیداری و شنیداری، بانک‌های اطلاعاتی و اینترنت را ابراز داشته‌اند، پیشنهاد می‌شود کتابخانه‌های عمومی بخشی از اعتبارات خود را به تأمین این منابع اختصاص دهند.

منابع

۱. امانی، غفور. «بررسی وضعیت کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۴.

۲. بشیری، جواد. «سنجش نیازهای اطلاعاتی محققان مراکز تحقیقاتی منابع طبیعی و امور دام وزارت جهاد کشاورزی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال ۱۳۸۰.

۳. همو. «نیازسنجی اطلاعات». پیام کتابخانه، دوره یازدهم، ۴ (زمستان ۱۳۸۰).

4. Altman, Ellen; Herson, Peter. "Service Quality and customer satisfaction Do Matter". *American Libraries*, Vol.29. No.7 (1988): 53-55.

5. Herson, Peter; Altman, Ellen. *Assessing service quality. Satisfying the exceptions of library customers*. Chicago: American library association, 1998.

6. Tweed, Stephen. "The library as a profit center". *Special Libraries*, Vol.73, No. 3 (1984): 270-274.

تاریخ دریافت: ۱۳۸۳/۷/۲۱

